

Joanna Skuza

ORCID: 0000-0001-6450-6922

e-mail: joanna.skuza@student.uwm.edu.pl

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski
w Olsztynie

<https://doi.org/10.26366/PTE.ZG.2023.243>

Open Access CC BY 4.0

Cytowanie: Skuza, J. (2023). Potencjał gospodarczy polskich województw w roku 2010 i 2020. *Zeszyty Naukowe Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego w Zielonej Górze*, 19, s. 20-36. DOI: 10.26366/PTE.ZG.2023.243

Potencjał gospodarczy polskich województw w roku 2010 i 2020

Abstrakt: Potencjał gospodarczy jest jednym z czynników wpływających na rozwój gospodarczy. Pogłębiające się dysproporcje w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego polskich województw oraz nierównomiernie rozłożone szanse i wyzwania płynące z procesów globalizacji, integracji europejskiej czy wpływu procesów demograficznych powodują, że rola polityki regionalnej i identyfikacji potencjału gospodarczego województw stają się zagadnieniami szczególnie istotnymi. Artykuł ma na celu przedstawienie potencjału gospodarczego województw w Polsce. Jest próbą odpowiedzi na następujące pytania: jaki jest potencjał gospodarczy polskich województw? Czy istnieje zróżnicowanie potencjału gospodarczego województw? Czy województwa dzielą się na aglomeracje stanowiące potencjał gospodarczy oraz obszary peryferyjne? Zbadano potencjał gospodarczy polskich województw w roku 2010 oraz 2020. Wybrany okres badawczy stanowi punkty odniesienia, umożliwiające ocenę potencjału gospodarczego województw. Badanie obejmuje pierwszy i ostatni rok obowiązywania Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego w Polsce 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie (KSRR), co pozwala na jednoczesną weryfikację skuteczności zmian wprowadzonych w ramach KSRR.

Słowa kluczowe: potencjał gospodarczy, rozwój gospodarczy, polityka regionalna, rozwój regionalny

Economic potential of Polish voivodeships in 2010 and 2020

Abstract: Economic potential is one of the factors influencing economic development. The deepening disparities in the level of socio-economic development of Polish provinces and the unevenly distributed opportunities and challenges arising from globalization processes, European integration or the impact of demographic processes make the role of regional policy and the identification of the economic potential of the provinces particularly important issues. The article aims to present the economic potential of provinces in Poland. It is an attempt to answer the following questions: what is the economic potential of Polish voivodeships? Is there a differentiation of the economic potential of the voivodeships? Are the voivodeships divided into agglomerations that represent economic potential and peripheral areas? The economic potential of Polish voivodeships in 2010 and 2020 was examined. The selected research period provides reference points to assess the economic potential of the voivodeships. The study covers the first and last year of the National Strategy for Regional Development in Poland 2010-2020: Regions, Cities, Rural Areas (NSRD), which allows simultaneous verification of the effectiveness of the changes introduced under the NSRD.

Keywords: economic potential, economic development, regional policy, regional development

JEL: F63, O11

Wprowadzenie

Jednym z kluczowych problemów, z którym boryka się polska gospodarka, jest zróżnicowanie poziomu rozwoju województw. Problem ten ma swoje korzenie głównie w uwarunkowaniach historycznych, ale wynika on również z działań związanych z podejmowaniem nowych inwestycji w regionach, napływem kapitału zagranicznego, tworzeniem nowych miejsc pracy, odmiennym poziomem dochodów mieszkańców oraz stanem infrastruktury technicznej i społecznej (Bożek, Szewczyk i Jaworska, 2021, s. 11-12). Pomimo utrzymującego się od wielu lat wzrostu gospodarczego w Polsce, zauważalny jest proces narastania nierówności rozwojowych między- i wewnątrzregionalnych w Polsce. Niektóre województwa i największe aglomeracje są bardziej atrakcyjne dla lokalizowania nowych inwestycji, co przyczynia się do ich szybszego rozwoju. Mimo iż obszary peryferyjne również się rozwijają, relatywnie tracą swoją pozycję gospodarczą w wyniku czego stają się miejscami mniej atrakcyjnymi gospodarczo (Ministerstwo Rozwoju Regionalnego 2020, s. 45). Potwierdzają to badania wielu autorów zarówno na poziomie wojewódzkim, gminnym, jak i powiatowym (Dyba i Strykiewicz 2012; Łuczak i Wysocki 2012; Malina, 2020; Michoń, 2017; Miłek, 2018; Piszczek, 2013; Siudek, Drabarczyk i Jakubiec 2017). W opracowaniach naukowych pomijane jest natomiast zagadnienie potencjału gospodarczego województw Polski. Jednym z kluczowych czynników wpływających na zintensyfikowanie procesów wzrostowych w lokalnej gospodarce jest jej potencjał gospodarczy. Procesy wzrostowe generują zmiany zarówno ilościowe, jak i jakościowe, co prowadzi do zwiększenia efektywności struktury gospodarczej regionu. Potencjał gospodarczy odgrywa zatem decydującą rolę w kształtowaniu rozwoju regionu, determinując przemiany ekonomiczne związane ze wzrostem produkcji, zatrudnienia, inwestycji, kapitału operacyjnego i innych wskaźników ekonomicznych charakteryzujących gospodarkę danego obszaru (Niedźwiedzki, 2007, s. 24-46).

Problematyka potencjału gospodarczego stanowiącego czynnik wpływający na wzrost gospodarczy dotyczy również pozycji Polski na arenie międzynarodowej. Podstawowym celem polityki spójności Unii Europejskiej jest konwergencja, czyli działania ukierunkowane na niwelowanie różnic w poziomie rozwoju regionów Unii Europejskiej (Beugelsdijk, Klasing i Millionis, 2018). W ciągu ostatniej dekady zaobserwowano wzrost zainteresowania alternatywnymi wskaźnikami dobrobytu społecznego, stanowiącymi alternatywę dla tradycyjnego wskaźnika PKB per capita. Wśród tych mierników wyróżniają się indeks dobrobytu społecznego opracowany przez Instytut Legatum (Legatum Prosperity Index, 2023) oraz wskaźnik rozwoju społecznego tworzony przez Program Narodów Zjednoczonych

ds. Rozwoju (Human Development Index, 2023). Charakteryzują się one wszechstronnym podejściem, uwzględniającym szereg innych czynników wpływających na rozwój państwa, niż jedynie kryterium dochodów na mieszkańca. W roku 2020 Polska zajęła 34. miejsce spośród 190 państw ocenianych przy wykorzystaniu wskaźnika Human Development Index, natomiast w rankingu Legatum Prosperity Index osiągnęła 36. pozycję spośród 167 krajów poddanych analizie. Interesującym aspektem jest fakt, że Czechy, będące południowo-zachodnimi sąsiadami Polski, uzyskały wyższe pozycje w obu wymienionych rankingach w porównaniu do Polski. Warto zauważyć, że Polskę i Czechy łączą liczne podobieństwa kulturowe oraz uwarunkowania historyczne. Jak wskazali Strojny i Niewiadomski (2023, s. 105) podobieństw między tymi państwami można doszukiwać się również w historii rozwoju społeczno-gospodarczego obu państw. W związku z powyższym, konieczne jest systematyczne dążenie Polski do efektywnego wykorzystania potencjału gospodarczego by osiągać konkurencyjność na tle innych państw Unii Europejskiej oraz aktywnie redukować istniejący dystans rozwojowy pomiędzy nią a pozostałymi krajami członkowskimi.

Artykuł ma na celu przedstawienie potencjału gospodarczego województw w Polsce. Jest próbą odpowiedzi na następujące pytania: jaki jest potencjał gospodarczy polskich województw? Czy istnieje zróżnicowanie potencjału gospodarczego województwach? Czy województwa dzielą się na aglomeracje stanowiące potencjał gospodarczy oraz obszary peryferyjne? Odpowiedź na tak sformułowane pytania może mieć istotne implikacje dla ukierunkowania polityki regionalnej na rozwój potencjału gospodarczego województw. Dla osiągnięcia zamierzonego celu określono potencjał gospodarczy polskich województw. Z racji przeprowadzania badania na dużej liczbie jednostek przestrzennych, dodatkowo charakteryzowanych przez zmienne cząstkowe, posłużono się metodą wielowymiarowej analizy porównawczej, określaną w literaturze przedmiotu jako Z-scores (Smith, 1972). W polskiej literaturze jest ona określana mianem wskaźnik Perkala (Parysek i Wojtasiewicz 1979).

Przeprowadzono przegląd literatury dotyczącej zróżnicowania rozwoju regionalnego oraz czynników wpływających na potencjał gospodarczy w kontekście regionalnym z wykorzystaniem baz danych EBSCOhost oraz BazEkon. W artykule określono potencjał gospodarczy polskich województw w roku 2010 oraz 2020. Zgodnie z przyjętą metodologią dokonano identyfikacji województw zajmujących w rankingu najlepsze pozycje (województwa o wysokim potencjale gospodarczym) i zajmujących niższe pozycje (województwa o niższym potencjale gospodarczym) z zastosowaniem wskaźnika Perkala. Zaproponowano zestaw wybranych z Banku Danych Lokalnych (BDL) wskaźników określających potencjał

gospodarczy. Do analizy wykorzystano wskaźniki określające potencjał ekonomiczny województw oraz poziom życia ich mieszkańców.

Opracowanie zawiera wprowadzenie, w którym została omówiona istota podejmowanego problemu badawczego, postawione pytania badawcze oraz zastosowana metoda badawcza. Na podstawie literatury krajowej omówiono zagadnienia potencjału gospodarczego regionów. W kolejnej części artykułu przeanalizowano politykę regionalną w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem dwóch kluczowych dokumentów: Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie oraz Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030. Omówienie tych dokumentów miało na celu zrozumienie kontekstu polityki regionalnej w badanym okresie. Następnie przeprowadzono analizę porównawczą potencjału gospodarczego polskich województw w latach 2010 i 2020, wykorzystując wskaźnik Perkala. Przedstawione wyniki stanowią istotny wkład w zrozumienie zmian w potencjale gospodarczym województw na przestrzeni ostatniej dekady. Ostatnie elementy opracowania obejmują podsumowanie przeprowadzonych analiz.

1. Potencjał gospodarczy regionów

Analiza i porównywanie struktur gospodarczych w aspekcie przestrzennym są od dawna kluczowym obszarem badań ekonomicznych. Geneza teoretycznej analizy ekonomicznej przestrzeni sięga XIX wieku, a sformułowane teorie uwzględniają różnorodne aspekty rozwoju gospodarczego obszarów przestrzennych (Malina, 2004). Kluczowym etapem tego procesu badawczego była teoria lokalizacyjna Webera (1909) oraz teorie geograficzne ośrodków centralnych Christallera (1968) i Löschera (1961). Dzięki prowadzonym badaniom nad przestrzenią gospodarczą stało się możliwe podejmowanie decyzji dotyczących rozwoju regionalnego, opartych na solidnej wiedzy teoretycznej, wspartej badaniami empirycznymi. Umożliwiło to nie tylko rozpatrywanie tego złożonego zagadnienia w ujęciu statycznym, ale przede wszystkim zrozumienie dynamicznych procesów ilościowych i jakościowych, ściśle związanych z potencjałem gospodarczym obszarów przestrzennych.

Pojęcie potencjału, choć pierwotnie związane z naukami fizycznymi, znajduje także zastosowanie w dziedzinie nauk ekonomicznych. W kontekście ekonomii potencjał jest definiowany jako zbiór zdolności, możliwości lub wydajności przypisywanych danej jednostce terytorialnej lub organizacji. Jest to koncepcja wielowymiarowa, ponieważ zależy od licznych, często wzajemnie powiązanych czynników. Potencjał nie tylko ocenia możliwości jednostki na podstawie jej zdolności, kompetencji czy efektywności, lecz także mierzy umiejętność wykorzystania tych zasobów. Możliwości jednostki terytorialnej (regionu, województwa,

powiatu czy gminy) wynikają zarówno z wewnętrznej kondycji samej jednostki, jak i jej położenia w analizowanej przestrzeni (Mastalerz-Kodzis, 2018, s. 126).

Region jest obszarem o określonej specjalizacji gospodarczej, będącej sposobem wykorzystania wewnętrznych i zewnętrznych zasobów ekonomicznych oraz przepływu czynników wzrostu: kapitału, siły roboczej, technologii i informacji (Szewczuk, Kogut-Jarowska i Ziolo, 2011, s. 15). Wzrost gospodarczy z kolei jest kategorią ilościową i wiąże się ze sparametryzowaną wartością produktu krajowego brutto na jednego mieszkańca (Lucas, 1993, s. 251-272). Jednym z kluczowych czynników wpływających na intensyfikację procesów wzrostowych w warunkach gospodarki lokalnej jest jej potencjał gospodarczy. W sensie ekonomicznym naturalne jest zróżnicowanie potencjału poszczególnych regionów, jednakże w regionach peryferyjnych występuje problem z tworzeniem potencjału rozumianego jako możliwości rozwojowe systemów gospodarczych. Potencjał gospodarczy decyduje o rozwoju regionu, ponieważ warunkuje przemiany gospodarcze (Niedźwiedzki, 2007, s. 24-46).

2. Polityka regionalna w Polsce

Obecnie kierunki polityki regionalnej w Polsce określane są w ramach Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego (KSSR). W okresie objętym badaniem obowiązywała Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie. Stanowiła ona ramy dla polityki rozwoju regionalnego, szczególnie w kontekście obszarów wiejskich i miejskich. Głównym celem strategicznym tej polityki, zdefiniowanym w KSRR, było efektywne wykorzystanie specyficznych potencjałów rozwojowych regionów w celu osiągnięcia długoterminowego wzrostu gospodarczego i zatrudnienia. Na lata 2010-2020 ustalono trzy cele do osiągnięcia do 2020 roku. Pierwszym celem było wspieranie wzrostu konkurencyjności regionów. Drugim – budowanie spójności terytorialnej oraz przeciwdziałanie procesom marginalizacji na obszarach problemowych. Trzeci cel obejmował tworzenie warunków sprzyjających skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych o ukierunkowaniu terytorialnym (Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, 2010, s. 1376).

W 2019 roku ustalono nowe cele polityki regionalnej w ramach Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030, która zastąpiła dotychczas obowiązujący dokument strategiczny polityki regionalnej Polski (KSRR, 2030). Rolą KSRR 2030 jest powiązanie i koordynacja działań realizujących cele o charakterze horyzontalnym, do których należy wzmocnienie konkurencyjności wszystkich regionów przy jednoczesnym zapewnieniu większej spójności rozwoju kraju, poprzez wsparcie obszarów słabszych gospodarczo. Jako główny cel strategii

określono efektywne wykorzystanie wewnętrznych potencjałów regionów i ich specjalizacji w celu osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju. Realizacja tego celu ma stworzyć warunki sprzyjające wzrostowi dochodów mieszkańców Polski (Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, 2020, s. 54).

3. Analiza potencjału gospodarczego polskich województw w roku 2010 i 2020

Analizie poddano potencjał gospodarczy polskich województw w roku 2010 oraz roku 2020 (pierwszym i ostatnim roku obowiązywania KSRR 2010-2020). Na podstawie przeprowadzonej kwerendy literatury przedmiotu wybrano zmienne określane przez autorów jako wskaźniki potencjału gospodarczego województw (Kopyściański i Rólczyński, 2013, s. 115-127; Nazarczuk, 2013, s. 78-89; Niedźwiedzki, 2007, s. 24-46; Ociepa-Kicińska, 2020, s. 41-47). Do badania wybrano zmienne określające potencjał ekonomiczny oraz poziom życia mieszkańców. W tym kontekście istnieje powiązanie pomiędzy potencjałem gospodarczym a poziomem życia mieszkańców. Argument ten wywodzi się z koncepcji klasycznych ekonomistów, takich jak Adam Smith, David Ricardo, Thomas Malthus i John Mill, którzy podkreślali, że poprawa warunków życia, osiągnana poprzez zwiększenie akumulacji bogactwa, stymuluje inwestycje, co w rezultacie sprzyja wzrostowi gospodarczemu (Mendes i inni, 2018, s. 919). Do zestawu wskaźników określających potencjał gospodarczy wybrano zmienne określające produkt krajowy brutto na osobę (PKB per capita), wielkość kapitału w podmiotach gospodarki narodowej (krajowego i zagranicznego) oraz wskaźniki określające poziom (rozumiany jako jakość) życia mieszkańców regionu, czyli stopę bezrobocia rejestrowanego oraz wskaźnik zagrożenia ubóstwem.

Polskie województwa różnią się pod względem liczby ludności, powierzchni i struktury gospodarki, co powoduje, że porównanie danych między sobą staje się niemiarodajne. W związku z powyższym, badanie rozpoczęto od dokonania normalizacji wybranych wskaźników potencjału gospodarczego. Konstruując wskaźnik syntetyczny określono charakter przyjętych do badania wskaźników wyróżniając stymulanty, których wysokie wartości świadczą o wysokim poziomie potencjału gospodarczego oraz destymulanty. W wyniku tego podziału jako stymulanty określono: PKB per capita, wielkość kapitału krajowego i zagranicznego w podmiotach gospodarki narodowej. Do grupy destymulant zaliczono: stopę bezrobocia oraz wskaźnik zagrożenia ubóstwem (tabela 1). W przypadku wskaźników o charakterze stymulant zastosowano przekształcenie według wzoru:

$$Z_{i,j}^t = \frac{x_{ij}^t - \min(x_{ij}^t)}{\max(x_{ij}^t) - \min(x_{ij}^t)} \quad (1)$$

a w przypadku wskaźników o charakterze destymulant – według wzoru:

$$Z_{i,j}^t = \frac{\max(x_{ij}^t) - x_{ij}^t}{\max(x_{ij}^t) - \min(x_{ij}^t)} \quad (2)$$

gdzie:

x_{ij}^t – wartość j-tego wskaźnika ($j=1, \dots, n$; n – liczba wskaźników) dla każdego województwa ($i=1, \dots, 16$) w okresie t ,

$\min(x_{ij}^t)$ - minimalna wartość j-tego wskaźnika w województwach w okresie t ,

$\max(x_{ij}^t)$ - maksymalna wartość wskaźnika j-tego w województwach w okresie t .

W wyniku normalizacji otrzymano wskaźniki $Z_{i,j}^t$, które przyjmują wartości z przedziału $[0,1]$, przy czym wartość 1 otrzymuje województwo, dla którego wskaźnik przyjmuje wartość maksymalną, natomiast wartość 0 – województwo, dla którego wskaźnik przyjmuje wartość minimalną. Następnie dla każdego z i -tego województwa obliczono wskaźnik syntetyczny przypisując każdej cesze jednakową wagę równą $\frac{1}{n}$, gdzie n oznacza liczbę wskaźników, według wzoru:

$$MS_i^t = \frac{1}{n} \sum_{j=1}^n Z_{i,j}^t \quad (3)$$

Zgodnie ze wzorem (3), im wyższa wartość wskaźnika Perkala, tym dane województwo charakteryzuje się wyższym poziomem potencjału gospodarczego. W kolejnym kroku dokonano podziału województw na cztery grupy (tabela 2) na podstawie poziomu wartości miernika syntetycznego. Wykorzystano metodę trzech średnich (Nowak, 1999, s. 92-94). Punkt wyjścia stanowił zbiór województw uporządkowanych według malejących wartości mierników potencjału gospodarczego, dla których obliczono średnią arytmetyczną $\overline{MS}$. Dla województw, w których mierniki rozwoju były większe lub mniejsze od $\overline{MS}$ obliczono średnie $\overline{MS}_1$ oraz $\overline{MS}_2$. Zgodnie z powyższym zbiór województw został podzielony na cztery grupy:

- 1) województwa o bardzo wysokim poziomie potencjału gospodarczego – miernik $MS_i > \overline{MS}$;
- 2) województwa o wysokim poziomie potencjału gospodarczego – miernik $\overline{MS} < MS_i < \overline{MS}_1$,
- 3) województwa o niskim poziomie potencjału gospodarczego – miernik $\overline{MS}_2 < MS_i \leq \overline{MS}$,
- 4) województwa o bardzo niskim poziomie potencjału gospodarczego – miernik $MS_i \leq \overline{MS}_2$,

gdzie MS_i – wartość wskaźnika dla i -tego województwa.

Tabela 1. Wartości poszczególnych wskaźników diagnostycznych

Województwo	Wskaźnik stopy bezrobocia rejestrowanego		Wskaźnik zagrożenia ubóstwem		Wskaźnik produktu krajowego brutto na 1 mieszkańca		Wskaźnik wielkości kapitału krajowego w podmiotach gospodarki narodowej		Wskaźnik wielkości kapitału zagranicznego w podmiotach gospodarki narodowej	
	2010	2020	2010	2020	2010	2020	2010	2020	2010	2020
dolnośląskie	0,64	0,71	0,81	0,88	0,48	0,45	0,08	0,05	0,48	0,45
kujawsko-pomorskie	0,28	0,18	0,63	0,53	0,15	0,14	0,01	0,02	0,15	0,14
lubelskie	0,64	0,31	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,03	0,00	0,00
lubuskie	0,42	0,60	0,40	0,85	0,18	0,14	0,00	0,00	0,18	0,14
łódzkie	0,72	0,62	0,70	0,68	0,26	0,18	0,01	0,02	0,26	0,31
małopolskie	0,89	0,75	0,71	0,72	0,21	0,13	0,04	0,22	0,21	0,23
mazowieckie	0,95	0,77	0,86	0,60	1,00	0,56	1,00	1,00	1,00	1,00
opolskie	0,59	0,51	0,87	0,67	0,14	0,07	0,01	0,01	0,14	0,12
podkarpackie	0,43	0,17	0,36	0,34	0,01	0,00	0,00	0,03	0,01	0,00
podlaskie	0,57	0,37	0,95	0,10	0,05	0,03	0,00	0,02	0,05	0,05
pomorskie	0,71	0,66	0,85	0,96	0,30	0,16	0,61	0,32	0,30	0,28
śląskie	0,93	0,82	1,00	1,00	0,42	0,20	0,28	0,42	0,42	0,35
świętokrzyskie	0,44	0,26	0,41	0,54	0,09	0,02	0,01	0,01	0,09	0,04
warmińsko-mazurskie	0,00	0,00	0,85	0,29	0,04	0,01	0,00	0,00	0,04	0,02
wielkopolskie	1,00	1,00	0,72	0,59	0,40	0,25	0,08	0,09	0,40	0,44
zachodniopomorskie	0,20	0,28	0,73	0,84	0,18	0,10	0,02	0,16	0,18	0,17

Źródło: opracowanie własne na podstawie (Bank Danych Lokalnych, 2023).

Przeprowadzona analiza wykazała zróżnicowanie województw Polski. W roku 2010 województwa mazowieckie i śląskie charakteryzowały się bardzo wysokim poziomem potencjału gospodarczego. Województwo mazowieckie, jako jeden z największych i najbardziej rozwiniętych gospodarczo obszarów w Polsce, posiadało silny sektor usługowy, w tym finansowy i biznesowy, generujący znaczne dochody. Warszawa, będąca stolicą kraju, pełniła funkcję ważnego centrum finansowego i biznesowego Europy Środkowej, co przyciągało inwestycje i kapitał zagraniczny (GUS, 2023). Z kolei województwo śląskie, o długiej historii przemysłowej, działało w sektorach hutniczym, górniczym, energetycznym oraz produkcji maszyn i urządzeń. Dodatkowo, położenie geograficzne blisko granic Czech i Słowacji sprzyjało rozwojowi międzynarodowych kontaktów handlowych, inwestycji zagranicznych oraz transferowi technologii (Lorek, 2016, s. 173-185).

Tabela 2. Potencjał gospodarczy polskich województw według wartości wskaźnika syntetycznego

2010			
Bardzo wysoki (0,9623; 0,6100)	Wysoki (0,5540; 0,3930)	Niski (0,3527; 0,2351)	Bardzo niski (0,2078;0,1294)
1. mazowieckie 2. śląskie	3. pomorskie 4. wielkopolskie 5. dolnośląskie 6. małopolskie 7. łódzkie	8. opolskie 9. podlaskie 10. zachodniopomorskie 11. kujawsko-pomorskie 12. lubuskie	13. świętokrzyskie 14. warmińsko- mazurskie 15. podkarpackie 16. lubelskie
2020			
Bardzo wysoki (0,7862; 0,5081)	Wysoki (0,4762; 0,3484)	Niski (0,3097;0,1776)	Bardzo niski (0,1147; 0,0656)
1. mazowieckie 2. śląskie 3. dolnośląskie	4. pomorskie 5. wielkopolskie 6. małopolskie 7. łódzkie 8. lubuskie	9. zachodniopomorskie 10. opolskie 11. kujawsko-pomorskie 12. świętokrzyskie	13. podlaskie 14. podkarpackie 15. lubelskie 16. warmińsko- mazurskie

Źródło: opracowanie własne na podstawie (Bank Danych Lokalnych, 2023).

Wysoki poziom potencjału gospodarczego charakteryzował województwa: pomorskie, wielkopolskie, dolnośląskie, małopolskie i łódzkie. Województwo pomorskie, jako rozwinięty region Polski, wyróżniało się dynamicznym rozwojem gospodarczym i innowacyjnymi rozwiązaniami. Gdańsk, będący głównym portem morskim, przyciągał inwestycje zagraniczne w obszarze transportu, logistyki i przemysłu morskiego (Brodzicki i Rybacka, 2009, s. 14-49). Wielkopolska, ze względu na centralne położenie, miała korzystny dostęp do rynków krajowych i międzynarodowych, a rozwinięta infrastruktura transportowa ułatwiała przemieszczanie towarów i osób. W województwie dominowały gałęzie przemysłu spożywczego, chemicznego i motoryzacyjnego (Ratajczak, 2011, s. 25-71). Województwo dolnośląskie, będące jednym z największych i najbardziej rozwiniętych województw w Polsce, skupiało liczne przedsiębiorstwa z branż motoryzacyjnych, maszynowych, elektronicznych i chemicznych (GUS, 2020). Małopolskie wyróżniał rozwinięty sektor nowoczesnych technologii, wspierający innowacyjność w województwie. Niska stopa bezrobocia była dodatkowym potwierdzeniem stabilnych warunków gospodarczych. Kraków, będący sercem Małopolski, przyciągał turystów dzięki dziedzictwu kulturowemu, zabytkom oraz bliskości atrakcyjnych terenów górskich, takich jak Tatry (GUS, 2010). W 2010 roku województwo łódzkie, cechowała rozwinięta infrastruktura transportowa, w tym autostrady, drogi ekspresowe i dobrze skomunikowany system kolejowy. Dynamiczny rozwój sektora nowoczesnych

technologii oraz inwestycje w obszary badawczo-rozwojowe przyczyniały się do innowacyjności województwa, a tworzenie parków technologicznych wspierało rozwój przedsiębiorstw z branży high-tech (Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030, 2021, s. 12-13).

W roku 2010 niski poziom potencjału gospodarczego odnotowano w województwach: opolskim, podlaskim, zachodniopomorskim, kujawsko-pomorskim i lubuskim. Województwo opolskie opierało swój rozwój na wzroście sektora przemysłowego, szczególnie w obszarach metalurgii i produkcji maszyn. Społeczeństwo borykało się jednak z procesem starzenia się i spadkiem liczby ludności (GUS, 2020). Podlaskie charakteryzowało się niską gęstością zaludnienia, co prowadziło do ograniczonego rynku pracy i mniejszej konkurencji wśród pracodawców i często wiązało się z niższymi wynagrodzeniami. Brak rozwoju infrastruktury transportowej i niski poziom inwestycji zagranicznych utrudniały rozwój eksportu (Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030). Województwo zachodniopomorskie, w 2010 roku, charakteryzowało się niskim poziomem infrastruktury, co utrudniało rozwój gospodarczy i przyciąganie inwestycji (GUS, 2020). W kujawsko-pomorskim struktura gospodarki, z dominacją sektorów spożywczego, maszynowego, chemicznego i rolniczego, wpływała na potencjał gospodarczy województwa. Niski odsetek mieszkańców z wykształceniem wyższym stanowił dodatkowy czynnik ograniczający (Bank Danych Lokalnych, 2023). W tym samym roku województwo lubuskie, borykało się z niską gęstością zaludnienia, brakiem rozwiniętej infrastruktury badawczo-naukowej oraz utrudnionym dostępem do rynków międzynarodowych (GUS, 2020).

Bardzo niski potencjał gospodarczy w roku 2010 stwierdzono w województwach: świętokrzyskim, warmińsko-mazurskim, podkarpackim i lubelskim. Województwo świętokrzyskie wyróżniało się niską dywersyfikacją gospodarczą w porównaniu z innymi województwami Polski (Polska Agencja Inwestycji i Handlu, 2023). Niewielka liczba przedsiębiorstw inwestujących w innowacje i rozwój, a także niski poziom inwestycji, mogły ograniczać rozwój i modernizację gospodarki w tym województwie. Województwo warmińsko-mazurskie stanowiło region atrakcyjny turystycznie, jednakże niskie dochody wynikające z działalności turystycznej oraz jej sezonowość negatywnie wpływały na wartość PKB per capita. Przewaga sektora usługowego i słaby rozwój przemysłu stanowiły dodatkowe wyzwania dla regionu. Podkarpackie, podobnie jak warmińsko-mazurskie, charakteryzował słabo rozwinięty sektor przemysłowy, a niska aktywność zawodowa mieszkańców i niedostateczna infrastruktura transportowa utrudniały inwestycje. Analizując sektory gospodarki pod względem osób pracujących w nich według faktycznego miejsca wykonywania

pracy należy zaznaczyć, że najwięcej mieszkańców województwa podkarpackiego pracowało w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie oraz rybactwie (Bański, Czapiewski i Mazur, 2014, s. 25-110). Rolnictwo stanowi jeden z najmniej dochodowych sektorów gospodarki. Niedostateczne wykorzystanie potencjału pracy przekładało się na ograniczone możliwości rozwoju gospodarki, co z kolei wpływa negatywnie na jej konkurencyjność (Luśtyk i Biernacki, 2022, s. 16-17). Analogicznie do województwa podkarpackiego i warmińsko-mazurskiego, województwo lubelskie charakteryzowała słaba struktura gospodarki przejawiająca się nisko rozwiniętym sektorem przemysłowym. Niska aktywność zawodowa mieszkańców województwa i niedostateczna infrastruktura transportowa stanowiły czynniki niesprzyjające zainteresowaniu inwestorów (GUS, 2020).

W roku 2020 nastąpił wzrost (do wysokiego) potencjału gospodarczego województwa dolnośląskiego. Przedstawione wyniki potwierdziły ustalenia innych badaczy, którzy wskazywali, że najbardziej rozwiniętymi obszarami są województwa: mazowieckie, dolnośląskie, i śląskie (Luśtyk, 2022, s. 78-82). Analogiczną pozytywną zmianę odnotowano w kontekście województwa lubuskiego, które osiągnęło wskaźniki umożliwiające zaliczenie go do kategorii województw charakteryzujących się wysokim potencjałem gospodarczym. Kolejnym obszarem, na którym zaobserwowano wzrost potencjału gospodarczego, było województwo świętokrzyskie, które w roku 2020 sklasyfikowane zostało jako posiadające niski potencjał gospodarczy. W badanym okresie jedynie województwo podlaskie odnotowało istotny spadek z grupy województw o niskim potencjale gospodarczym do grupy województw charakteryzujących się bardzo niskim potencjałem gospodarczym.

4. Dyskusja

Zgodnie z literaturą przedmiotu potencjał gospodarczy stanowi kluczowy czynnik wpływający na intensyfikację procesów wzrostowych w warunkach gospodarki lokalnej (Niedźwiedzki, 2007, s. 24-46). Wyniki przeprowadzonego badania są zgodne z teorią rozwoju regionalnego, zwłaszcza z modelem nowej geografii ekonomicznej, opracowanym przez Krugmana (1998), według którego czynniki produkcji oraz rozwój koncentrują się w aglomeracjach. Zgodnie z literaturą międzynarodową aglomeracje miejskie pełnią rolę ośrodków wzrostu regionów, co potwierdzają również badania dotyczące Portugalii (De Castro i in., 2018), Kazachstanu (Mukhametzhan i in., 2020) czy Serbii (Vučković i in., 2018). Podobne badanie przeprowadziły Wyrwa i Barska (2021), jednakże autorki tego opracowania analizowały zróżnicowanie rozwoju gospodarczego polskich województw. W ich badaniu, podobnie jak w niniejszym, analizy przeprowadzono przy zastosowaniu miernika

taksonomicznego. Wykazano, że województwo podlaskie zanotowało szczególnie niekorzystne zmiany wskaźników określających poziom rozwoju województwa. Z kolei Malina (2020) wykazała silne zróżnicowanie poziomu rozwoju polskich województw, co również ma odniesienie do niniejszego badania. Istnienie tych dysproporcji jest zgodne z założeniami nowej teorii wzrostu Romera (Arranz i in., 2019). Podobne zróżnicowanie rozwoju gospodarczego regionów Unii Europejskiej zostało również udokumentowane w pracach Grosse'a (2018, s. 313-328) oraz Azisa (2020). Wielu autorów wskazywało na związki między poziomem aktywności ekonomicznej a pozycją regionu (Myrdal, 1957; Fujita i in. 2001). Jak zauważył Young (2010), w regionach peryferyjnych prowadzi to do odpływu zasobów, co skutkuje wąską strukturą sektorową. Obserwacje empiryczne dowodzą, że niezależnie od lokalizacji, integracja gospodarcza prowadzi do skupienia działalności gospodarczej w sektorach wysokotechnologicznych w niewielu regionach, jednocześnie powodując niestabilność struktury ekonomicznej innych obszarów, które cechują się niepewnymi perspektywami rozwojowymi (Lagendijk i Lorentzen 2007). Pomimo faktu, że w trakcie przeprowadzonego badania skupiono się na analizie poziomu potencjału gospodarczego województw, a nie ich poziomu rozwoju, to ze względu na istniejące powiązania między potencjałem a rozwojem, pewne ogólne trendy i zależności dotyczące teorii rozwoju znajdują swoje zastosowanie w kontekście badania potencjału.

5. Podsumowanie

Przeprowadzone badanie jako pierwsze podejmuje próbę określenia potencjału gospodarczego polskich województw w latach 2010 i 2020, jednocześnie analizując uzyskane wyniki w kontekście realizacji Krajowych Strategii Rozwoju Regionalnego. Podobne badania przeprowadziła Mastalerz-Kodzis (2018), ale analizując potencjał ekonomiczny polskich województw weryfikowała osobno: potencjał własny ludności, potencjał ludności otoczenia województwa, potencjał własny dochodu województwa oraz potencjał dochodu otoczenia województwa. Przeprowadzona analiza nie ogranicza się do potencjału ekonomicznego, lecz rozszerza analizę do weryfikacji potencjału gospodarczego (obejmującego potencjał gospodarczy i społeczny). W artykule zaproponowano również zestaw wskaźników określających owe potencjały. Zaproponowany zestaw wskaźników inspirowany był badaniami innych autorów (Kopyściański i Rólczyński, 2013, s. 115-127; Nazarczuk, 2013, s. 78-89; Niedźwiedzki, 2007, s. 24-46; Ociepa-Kicińska, 2020, s. 41-47), którzy proponowali własne wskaźniki potencjału gospodarczego i rozwoju województw.

W wyniku przeprowadzonej analizy ustalono, że w Polsce występuje znaczne zróżnicowanie potencjału gospodarczego województw (od bardzo wysokiego do bardzo niskiego). Badanie poziomu potencjału gospodarczego w latach 2010 i 2020 wykazało, że województwo podlaskie było jedynym spośród wszystkich województw, które w przeciągu dekady odnotowało obniżenie potencjału gospodarczego. Warto podkreślić, że wspomniana zmiana sygnalizuje konieczność zwiększonego zainteresowania tym województwem ze strony władz krajowych i lokalnych. Redukcja poziomu potencjału gospodarczego wskazuje na istnienie problemów z generowaniem możliwości rozwojowych systemów gospodarczych tego obszaru. W odróżnieniu od województwa podlaskiego, województwa: dolnośląskie, lubuskie i świętokrzyskie odnotowały wzrost potencjału gospodarczego. Jest to istotna informacja dla władz tych województw, sugerująca, że prowadzona polityka regionalna była prawidłowo ukierunkowana. Wzrost potencjału gospodarczego tych województw stanowi sygnał wskazujący na skuteczność podejmowanych działań, co z kolei powinno zachęcać władze do ich kontynuacji w celu dalszej poprawy potencjału gospodarczego. Przeprowadzona analiza nie pozwala na jednoznaczną ocenę województw, które nie wykazały zmiany poziomu potencjału gospodarczego w analizowanym okresie. Może to świadczyć o skuteczności prowadzonej polityki regionalnej w utrzymaniu dotychczasowego poziomu potencjału gospodarczego, lecz jednocześnie sugeruje, że strategie te nie były dostatecznie dostosowane do stymulacji wzrostu potencjału. Konieczna jest kontynuacja badań i analiz w celu odpowiedniej interpretacji specyfiki tych obszarów i dostosowania działania, które będą miały na celu efektywne wspieranie ich potencjału gospodarczego.

Należy stwierdzić, że Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej prawidłowo określiło kierunki polityki regionalnej Polski na lata 2010-2020. Przeprowadzona analiza nie pozwala na jednoznaczną ocenę realizacji celów ustalonych do osiągnięcia do 2020 roku. Z pewnością wraz z rozwojem gospodarczym województw Polski wzrasta ich konkurencyjność. W badanym okresie wszystkie województwa odnotowały wzrost PKB per capita, jednakże jego tempo było zróżnicowane. Przeprowadzona analiza nie wykazała ograniczenia zjawiska marginalizacji obszarów problemowych (województwa peryferyjne miały niższe tempo wzrostu gospodarczego niż pozostałe województwa). Trzeci cel obejmował tworzenie warunków sprzyjających skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych o kierunku terytorialnym. Przeprowadzona analiza nie pozwala na weryfikację realizacji tego celu.

Na podstawie przeprowadzonego badania ustalono, że priorytety polityki regionalnej zawarte w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030) zostały prawidłowo określone. Przeciwdziałanie negatywnym skutkom procesów demograficznych i migracji jest

szczególnie istotne w województwach ulokowanych na obrzeżach Polski. Obszary te mierzą się z problemem niskiej gęstości zaludnienia i rozproszeniem małych miast i wsi. Poprawa infrastruktury może wpłynąć na zwiększenie aktywności gospodarczej ludności zamieszkującej obszary peryferyjne i podjęcie przez nich decyzji o pozostaniu w województwie. Rozwój i wykorzystanie dostępnego kapitału ludzkiego i społecznego to priorytety powiązane ze wzrostem innowacyjności regionalnych gospodarek wpływającej na wzrost konkurencyjności województw i poprawę ich atrakcyjności dla potencjalnych inwestorów.

Identyfikacja różnic pomiędzy poszczególnymi województwami Polski ma istotne implikacje dla polityki publicznej oraz kształtowania strategii rozwoju regionów. Badanie potencjału gospodarczego województw ma na celu nie tylko zwrócenie uwagi na obszary o niższym poziomie rozwoju gospodarczego, ale również na obszary, które pomimo wysokiego poziomu rozwoju nadal nie wykorzystują w pełni swojego potencjału (w województwie mazowieckim wysoki wskaźnik ubóstwa może świadczyć o niskiej jakości życia części jego mieszkańców). Niezwykle istotne jest również odpowiednie ukierunkowanie aktywności społeczności lokalnej i zwiększenie jej partycypacji w kreowaniu polityki rozwoju lokalnego (Skawińska i Dynek, 2020, s. 18-21). W świetle przytoczonych argumentów ustalono, że podejmowanie badań nad potencjałem gospodarczym województw Polski jest istotne z perspektywy skutecznego planowania rozwoju, alokacji zasobów oraz formułowania polityk publicznych, przyczyniając się tym samym do zrównoważonego wzrostu gospodarczego całego kraju.

Artykuł stanowi wstęp do dalszych badań i rozważań nad potencjałem gospodarczym województw Polski. Przeprowadzona analiza może być kontynuowana poprzez weryfikację innych wskaźników dotyczących poziomu życia mieszkańców, które potencjalnie mogą wywierać wpływ na potencjał gospodarczy polskich województw.

Bibliografia

Arranz, N., Arroyabe, C.F. i Fernandez de Arroyabe, J.C. (2019). The Effect of Regional Factors in the Development of Eco-Innovations in the Firm. *Business Strategy and the Environment*, 28(7), 1406-1415. DOI: <https://doi.org/10.1002/bse.2322>

Azis, I.J. (2020). Regional Development and Noneconomic Factors. W: Kobayashi, A. (red.), *International Encyclopedia of Human Geography* (t. 11, wyd. 2, s. 269-274). Amsterdam: Elsevier. DOI: <https://doi.org/10.1016/B978-0-08-102295-5.10117-9>

Bank Danych Lokalnych, (2023). Pobrano z: <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane>

Bański, J., Czapiewski, K. i Mazur, M. (2014). Potencjały rozwojowe województwa podkarpackiego – diagnoza i ocena. *Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego*, (26), 98-112.

Beugelsdijk, S., Klasing, M.J. i Millionis, P. (2018). Regional Economic Development in Europe: The Role of Total Factor Productivity. *Regional Studies*, 52(4), 461-476. DOI: <https://doi.org/10.1080/00343404.2017.1334118>

Bożek, J., Szewczyk, J., Jaworska, M. (2021). Poziom rozwoju gospodarczego województw w ujęciu dynamicznym. *Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna*, 14(57), 11-24. DOI: <https://doi.org/10.14746/rrpr.2021.57.02>

Brodzicki, T. i Rybacka, M. (2009). *Ocena potencjału rozwojowego województwa pomorskiego*. Gdańsk: Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową.

Christaller, W. (1968). *Die zentralen Orte in Süddeutschland: Eine ökonomisch-geographische Untersuchung über die Gesetzmäßigkeit der Verbreitung und Entwicklung der Siedlungen mit städtischen Funktionen*. Darmstadt: Wiss. Buchges.

De Castro, E.A., Marques, J. i Viegas, M. (2018). The Schumpeter Creative Destruction Hypothesis: A Spatial Assessment on Portuguese Regions. *Global Business and Economics Review*, 20(2). DOI: <https://doi.org/10.1504/GBER.2018.090069>

Dyba, W.M. i Stryjakiewicz, T. (2012). *Zróżnicowanie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego gmin województwa wielkopolskiego w świetle realizacji polityki intraregionalnej*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe Bogucki.

Fujita, M., Krugman, P. i Venables, A. (2001). *The Spatial Economy: Cities, Regions and International Trade*. MIT Press, Cambridge.

GUS. (2023). *Biuletyn Statystyczny Województwa Mazowieckiego 2 kwartał 2023 r.* Pobrano z: <https://warszawa.stat.gov.pl/opracowania-biezace/komunikaty-i-biuletyny/inne-opracowania/biuletyn-statystyczny-wojewodztwa-mazowieckiego-2-kwartal-2023-r-6,51.html>

GUS. (2010). *Charakterystyka województwa Małopolskiego w 2010 roku*. Pobrano z: https://krakow.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/krak/ASSETS_11p00_04_pl.pdf

GUS, (2020). *Rocznik Statystyczny Województw 2020*. Pobrano z: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/roczniki-statystyczne/roczniki-statystyczne/rocznik-statystyczny-wojewodztw-2020,4,15.html>

Grosse, T.G. (2018). EU Cohesion Policy and the Peripheries of the New Member States. W: Gorzelak, G., Bachtler, J. i Smętkowski M. (red.), *Regional Development in Central and Eastern Europe: Development Processes and Policy Challenges*. London: Routledge.

Human Development Index, (2023). Pobrane z: <https://hdr.undp.org/data-center/country-insights#/ranks>

Kopyściański, T. i Rólczyński, T. (2013). Analiza porównawcza potencjału gospodarczego regionów w Polsce w latach 2006-2012. *Zarządzanie i Finanse*, 11, 115-127.

Krugman, P. (1998). What's New About the New Economic Geography? *Oxford Review of Economic Policy*, 14(2), 7-17. DOI: <https://doi.org/10.1093/oxrep/14.2.7>

Lagendijk, A. i Lorentzen, A. (2007). Proximity, knowledge and innovation in peripheral regions. *European Planning Studies*, 15(4), 457-466.

Legatum Prosperity Index, (2023). Pobrane z: <https://www.prosperity.com/rankings>

Lorek, E. (2016). Inteligentny i trwały rozwój warunkiem wzocnienia konkurencyjności regionu śląskiego. *Ekonomia i środowisko*, 3(58), 172-185.

Lösch, A. (1961). *Gospodarka przestrzenna. Teoria lokalizacji*. Warszawa: PWE.

- Lucas, R.E. (1993). Making a miracle. *Econometrica*, 6, 251-272.
- Luśtyk, A. i Biernacki, M. (2022). Determinanty przestrzennego zróżnicowania produktywności pracy w Polsce. *Zeszyty Naukowe Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego w Zielonej Górze*, 17, 5-18. DOI: <https://doi.org/10.26366/PTE.ZG.2022.220>
- Luśtyk, A. (2022). Ocena potencjału innowacyjnego polskich województw i prawdopodobieństwo jego zmiany. *Zeszyty Naukowe Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego w Zielonej Górze*, 16, 66-83. DOI: <https://doi.org/10.26366/PTE.ZG.2022.214>
- Łuczak, A. i Wysocki, F. (2012). Zastosowanie uogólnionej miary odległości GDM oraz metody TOPSIS do oceny poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego powiatów województwa wielkopolskiego. *Przegląd Statystyczny*, 59(2), 298-311.
- Malina, A. (2004). *Wielowymiarowa analiza przestrzennego zróżnicowania struktury gospodarki Polski według województw*. Kraków: Wydawnictwo AE.
- Malina, A. (2020). Analiza przestrzennego zróżnicowania poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego województw Polski w latach 2005-2017. *Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy*, 61, 138-155.
- Mastalerz-Kodzis, A. (2018). Metodyka pomiaru potencjału ekonomicznego jednostki terytorialnej oraz organizacji. *Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej*, 127, 125-133.
- Mendes, W.A., Ferreira, M.A.M., Abrantes, L.A. i Faria, E.R. (2018). The influence of economic capacity and the formation of public revenues on human development. *Brazilian Journal of Public Administration*, 52(5), 918-934. DOI: <https://doi.org/10.6084/m9.figshare.7304684.v1>
- Michoń, D. (2017). Zróżnicowanie rozwoju społeczno-gospodarczego województw ze względu na realizację celów polityki spójności. *Wiadomości Statystyczne*, 12(679), 80-94.
- Milek, D. (2018). Zróżnicowanie rozwoju społeczno-gospodarczego powiatów województwa świętokrzyskiego. *Wiadomości Statystyczne*, 6(685), 39-56.
- Ministerstwo Rozwoju Regionalnego. (2010). *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie*.
- Ministerstwo Rozwoju Regionalnego (2020). *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030)*. Pobrano z: <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/krajowa-strategia-rozwoju-regionalnego>.
- Mukhametzhan, S.O., Junusbekova, G.A. i Daueshov, M.Y. (2020). An Econometric Model for Assessing the Asymmetry of Urban Development as a Factor of Regional Economic Growth: The Case of Kazakhstan. *Industrial Engineering and Management Systems*, 19(2), 460-475. DOI: <https://doi.org/10.7232/iems.2020.19.2.460>
- Myrdal, G. (1957). *Economic Theory and Underdeveloped Regions*. London: Duckworth.
- Nazarczuk, J. (2013). *Potencjał rozwojowy a aktywność inwestycyjna województw i podregionów Polski*. Olsztyn: Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.
- Niedźwiedzki, A. (2007). Potencjał gospodarczy regionu i jego struktura. W: Meredyk, K. (red.), *Mechanizm rozwoju gospodarczego obszarów peryferyjnych* (s. 25-39). Białymstok: Uniwersytet w Białymstoku.
- Nowak, E. (1990). *Metody taksonomiczne w klasyfikacji obiektów społeczno-gospodarczych*. Warszawa: PWE.

Ociepa-Kicińska, E. (2020). Ocena poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego województwa zachodniopomorskiego na tle pozostałych regionów Polski. W: Sobczak, E. (red.), *Regionalne i lokalne uwarunkowania rozwoju gospodarki Polski* (s. 35-48). Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu.

Parysek, J.J. i Wojtasiewicz, L. (1979). *Metody analizy regionalnej i metody planowania regionalnego*. Warszawa: PWN.

Piszczyk, S. (2013). Zróżnicowanie przestrzenne poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego obszarów wiejskich województwa kujawsko-pomorskiego. *Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy*, 31, 334-346.

Polska Agencja Inwestycji i Handlu. (2023). Pobrano z: https://www.paih.gov.pl/dlaczego_polska/regiony/wojewodztwa/swietokrzyskie/

Ratajczak, W. (2011). *Województwo wielkopolskie. Raport regionalny*. Pobrano z: <https://www.umww.pl/artykuly/55886/pliki/8.raportregionalnywojewodztwawielkopolskiego>

Siudek, T., Drabarczyk, K. i Jakubiec, A. (2017). Rozwój gospodarczy powiatów i podregionów województwa mazowieckiego. *Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie, Ekonomia i Organizacja Gospodarki Żywnościowej*, 117, 33-46.

Skawińska, E. i Dynek, J. (2020). Znaczenie kapitału społecznego w zrównoważonym rozwoju regionu przygranicznego. *Zeszyty Naukowe Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego w Zielonej Górze*, 7 (12), 5-22. DOI: <https://doi.org/10.26366/PTE.ZG.2020.166>

Smith, D. (1972). Geography and social indicators. *South African Geographical Journal*, 54, 43-57.

Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030. (2021). Pobrano z: http://strategia.lodzkie.pl/wp-content/uploads/2021/05/SRWL-2030_6.05.2021_uchwalona.pdf

Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030. (2020). Pobrano z: https://strategia.wrotapodlasia.pl/pl/strategia_rozwoju_wojewodztwa_podlaskiego_2030/

Strojny, J. i Niewiadomski, M. (2023). Uwarunkowania rozwoju społeczno-gospodarczego środkowoeuropejskich regionów peryferyjnych UE. *Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna*, 14(63), 103-122. DOI: <https://doi.org/10.14746/rrpr.2023.63.07>

Szewczuk, A., Kogut-Jaworska, M. i Ziolo, M. (2010). *Rozwój lokalny i regionalny. Teoria i praktyka*. Warszawa: Wydawnictwo C.H. Beck.

Vučković, S.D., Dordević, J., Jovanov, J.M., Bibić, L.I. i Dordević, T. (2018). Socio-Economic Characteristics as Limiting Factors of Regional Development. The Case of Kolubara District, Republic of Serbia. *Romanian Journal of Geography*, 62(2), 217-232.

Weber, A. (1909). *The Theory of The Location of Industries*. Chicago & London: The University of Chicago Press.

Wyrwa, J. i Barska, A. (2021). Zróżnicowanie poziomu rozwoju społecznego obszarów wiejskich z perspektywy zrównoważonego rozwoju województw Polski. *Zagadnienia Ekonomiki Rolnej*, 369(4), 45-77. DOI: <https://doi.org/10.30858/zer/140411>

Young, N. (2010). Globalization from the edge: A framework for understanding how small and medium-sized firms in the periphery 'go global'. *Environment and Planning*, 42(4), 838-855.